herpy

SKILPADDER

Southeast Asian Box Turtle

Cuora amboinensis

Cuora amboinensis er en middels stor, nesten helt vannlevende skilpadde med hengslet buksskjold fra lavlandet i Sørøst-Asia. Skjoldet blir omtrent 20-25 cm, og dyret kan bli over 30 år gammelt. Arten krever et stort, filtrert kar med forholdsvis lavt vann, en varm solplass, UVB og varme hele året, for den går aldri i vinterhvile.

Familie: Geoemydidae Tidligere navn: *Cistudo amboinensis; Cyclemys amboinensis*

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**18-25 cm** total lengde inkl. hale
Levealder	**25-38 år**
Aktiv	**Om dagen**
Levevis	**Semiakvatisk**
Biotop	**Regnskog og våtmark**
Vanskelighetsgrad	**Øvet**

STELL

Min. terrarium	**130 × 65 × 60 cm** L × B × H for 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**25-30 °C**
Varmeplass	**30-35 °C**
Temperatur, natt	**22-25 °C**
Luftfuktighet	**60-80 %**
Vann	**Akvaterrarium** dybde 15-25 cm
Vanntemperatur	**25-28 °C**
UVB	**Nødvendig** Ferguson-sone 2
Kosthold	**Insekter, ferdigfôr, planter, virveldyr og mark/snegler**
Holdes	**Alene, parvis eller i gruppe**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Kjønnsmoden	**48-60 mnd.**
Kullstørrelse	**1-5 egg**
Kull per år	**1-3**
Inkubasjon	**70-100 dager** ved 26-30 °C

VERN OG PAPIRER

CITES	**Liste II**
EU-vedlegg	**Vedlegg B**
IUCN	**Sterkt truet (EN)**

Om arten

Cuora amboinensis er en middels stor skilpadde med et hengslet buksskjold som kan lukkes mot ryggskjoldet, slik at hode, bein og hale beskyttes. Til tross for det hengslede skjoldet er arten ikke en landskilpadde: den er semiakvatisk og tilbringer mesteparten av livet i vannet. Alle mål i teksten er skjoldlengden (carapax).

Ryggskjoldet er mørkt olivenbrunt til svart og uten den fargetegningen mange beslektede arter har. Hodet er mørkt olivenfarget med tre gule striper på hver side, og buksskjoldet er gult til lysebrunt med en stor mørk flekk i hver plate. Typiske voksne dyr er 20-25 cm, og enkelte store dyr når 30 cm. Hunnene er litt større enn hannene. Unge dyr har et flatt ryggskjold med tre lengdekammer (kjøler), som jevnes ut med alderen, slik at skjoldet blir mer hvelvet. Hvor hvelvet og hvor flatt skjoldet er, avhenger av utbredelsesformen.

Taksonomien er under revisjon: arten deles i flere underarter, som skiller seg i skjoldets form, men stellet er det samme for dem alle.

Arten er sky og rolig og ikke et dyr for håndtering. Levetiden er typisk 25-30 år, og det er kjent dyr på 38 år. Arten er truet i naturen (IUCN: EN), fordi det samles inn store mengder til mat og medisin og til handel, og dyr fra naturen er ofte svekket av stress, parasitter og uttørring. Oppdrettede dyr er et langt bedre valg.

Utbredelse og leveområde

Cuora amboinensis lever i Sørøst-Asia. Arten finnes på fastlandet fra det nordøstlige India og Bangladesh gjennom Myanmar og Thailand til Laos, Kambodsja, Vietnam og Malaysia og på øyene i Indonesia og Filippinene. Navnet henviser til Ambon i Indonesia, der det først beskrevne dyret stammer fra.

Former med flatt skjold lever mot øst i Indonesia og på Filippinene, mens former med mer hvelvet skjold lever på Sumatra, Java og fastlandet. Avgrensningen av formene er ikke avklart, og kartet følger den brede avgrensningen av arten.

> **Naturlig utbredelse:** India, Bangladesh, Myanmar (Burma), Thailand, Laos, Kambodsja, Vietnam, Malaysia, Singapore, Indonesia og Filippinene.

LEVEOMRÅDE

Cuora amboinensis lever i lavlandet, fra havnivå og opp til omtrent 500 m, i stillestående eller langsomt rennende ferskvann med myk bunn: dammer, myrer, sumper, rismarker, vanningskanaler og avløpsgrøfter. Arten finnes både i uberørt natur og i kulturlandskap.

Klimaet er tropisk med varme hele året, og arten forekommer ikke der temperaturen faller under omtrent 21 °C. Dyrene oppholder seg mest i vannet, men går på land for å spise, sole seg og legge egg, og de er mer på land om natten. De unge er mer vannlevende enn de voksne. Arten vandrer ikke, men enkelte dyr kan bevege seg langt i løpet av livet. I naturen spiser den både planter, frukt, frø, sopp og ormer på land og planter, insekter og bløtdyr i vannet.

Stell

TERRARIET

Hold dyret i et stort akvarium eller et kar, ikke i et vanlig terrarium. Det hengslede skjoldet får arten til å ligne en landskilpadde, men den er semiakvatisk og skal ha en vanndel som en vannskilpadde; særlig uttørkede dyr tar skade av å bli holdt tørt. Karet må være minst fem ganger så langt som skjoldet og halvparten så bredt som det er langt, og landdelen regnes med i bunnarealet. Målene i boksen, 130 × 65 × 60 cm, passer for et voksent dyr på opptil 25 cm og gir en vanndel på ca. 90 × 65 cm med 25 cm vann (omtrent 150 liter), en landdel på 40 × 65 cm og 35 cm kant over vannet. Ekstra plass skal gå til vannflaten, ikke til dybden.

Arten er en dårlig svømmer. Vannet skal være så lavt at dyret kan stå på bunnen og rekke hodet opp over overflaten i hvilepartier, og det skal alltid være en sone der vanndybden høyst tilsvarer skjoldlengden. Unger på under 6 cm holdes i 5 cm vann i et lavt kar på omtrent 60 × 40 cm, som er lett å gjøre rent, med skrå bunn, slik at det er en tørr sone i den ene enden. Fra omtrent 6 cm kan de flyttes til et akvarium på ca. 75 × 30 cm med 20-25 cm vann.

Landdelen er en strandbredd eller en hylle med en ru rampe, stor nok til at hele dyret kan komme opp og sole seg. En bunn av sypressflis i landdelen holder fuktigheten oppe, og dyret graver gjerne. Unngå grus, særlig hvit grus og ertegrus, som dyret svelger. Vanndelen er lettest å holde ren uten underlag. Levende og kunstige vannplanter gir trygghet. Sett på et lokk, for arten klatrer.

Vann er tungt: 150 liter veier 150 kg, så sett opp anlegget på et gulv som kan bære det. Hannene er voldsomme under parringen, så et par eller en gruppe krever et stort kar med mange skjul og mulighet til å skille dyrene fra hverandre.

Fra en størrelse på ca. 8 cm kan dyret holdes i en rømningssikker utendørs dam i den varmeste delen av sommeren. Dammen skal graves ned for å unngå store temperatursvingninger, være omtrent halvt vann og halvt land og ha steiner ved kanten i flere høyder, slik at dyret lett kommer opp og ned. Dyret skal inn så snart nettene blir kjølige.

TEMPERATUR

Vannet skal være 25-28 °C hele året. Bruk en vannvarmer med skjerm og termostat, og mål med et digitalt termometer. Solplassen skal være 30-35 °C, målt med et infrarødt termometer et par timer etter at lampen er slått på. Varm opp med en reflektorlampe eller halogenlampe over landdelen. Luften over vannet er 25-30 °C. Om natten faller temperaturen til 22-25 °C; nattetemperaturen er ikke nærmere dokumentert, men arten finnes ikke i områder under omtrent 21 °C.

Arten må aldri i vinterhvile. Den er tropisk og aktiv hele året, og en kald periode skader den. Hold derfor varmen og lyset oppe hele vinteren, og flytt dyret innendørs så snart en utendørs dam kjøler seg ned. En tørketid eller regntid er ikke nødvendig i stellet.

Les mer: Varme og temperatur

LUFTFUKTIGHET OG VANN

Skilpaddens fuktighet er vannet selv, så luftens relative fuktighet er ikke avgjørende og ikke nærmere dokumentert for arten; 60-80 % i rommet er passende. En fuktig landdel med sypressflis hjelper dyrene med å holde skjoldet sunt.

Dyret avgir avføringen i vannet, så vannet blir raskt skittent. Skift en del av vannet jevnlig og fjern fôrrester. Er dyret nylig anskaffet og uttørket, skal det ha tilgang til vann med en gang.

VANN OG VANNKVALITET

Vannet er dyrets oppholdssted, så det skal være rent, varmt og forholdsvis lavt. Voksne dyr trives i 15-25 cm vann med lavere soner. Temperaturen er 25-28 °C.

Bruk et kraftig filter, helst et utvendig tønnefilter som er dimensjonert for mer enn vannmengden. I svært lavt vann til unger er filtrering ikke alltid praktisk, og her avhjelpes det med hyppige vannskift. Skyll filtermediet i karvann, ikke springvann, slik at de nyttige bakteriene bevares. Koble alt elektrisk utstyr ved vannet til en jordfeilbryter. Fôr i et separat kar, slik at hovedkaret holdes rent.

LYS OG UVB

UVB er nødvendig for at dyret skal kunne danne D3-vitamin og ta opp kalk. Ferguson-sonen er ikke dokumentert for arten; sone 2 er et anslag ut fra at arten lever i beskyttet vann og soler seg, men ikke så intenst som åpne vannskilpadder. Bruk et UVB-rør av høy kvalitet over solplassen, uten glass eller plast imellom, mål UV-indeksen med en måler, og skift røret jevnlig, siden styrken faller.

Solplassen skal ha både lys og varme fra lamper som sitter over den. Lyset skal være på 11-13 timer i døgnet. La dyret kunne trekke seg tilbake i skygge eller skjul under vannplanter.

Les mer: Lys og UVB Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

FÔRING

C. amboinensis er altetende, med overvekt av planter hos voksne. I naturen spiser den planter, frukt, frø, sopp og ormer på land, og planter, insekter og bløtdyr i vannet. Unger er sterkt kjøttetende og tar insekter, ormer og fisk, men også noe grønt; med alderen blir kosten mer plantebasert.

Voksne dyr får fôr hver 2.-3. dag, unger daglig i små mengder, for overfôring gir vekstdeformiteter. Gi fôr i vannet; arten spiser best der. En voksen kost er varierte grønne blader og vannplanter, ormer, snegler, insekter, hele små fisker og flytende pellets av god kvalitet.

Tilskudd: kalk dysses på fôret, og et sepiaskall i karet holder nebbet slitt og gir kalk. Fjern alltid den harde baksiden av sepiaskallet. Frosne fisker har mistet E-vitamin og tiamin, så gi et vitamintilskudd hvis fisk er en fast del av kosten. Kalk med D3 er bare nødvendig hvis dyret ikke får UVB.

ATFERD OG HÅNDTERING

C. amboinensis er sky og rolig og ikke et dyr for håndtering. Dyret trekker seg inn i skjoldet og lukker buksskjoldet når det blir skremt. Ta det ved å løfte skjoldet med begge hender, og vask hendene etterpå.

Å holde dem enkeltvis er den sikreste holdformen. Hannene er voldsomme under parringen og kan rive i hunnens hals, slik at det kommer alvorlige sår hvis dyrene ikke skilles. Et par skal ha et stort kar, mange skjulesteder og mulighet til å bli skilt.

Dyret er mest aktivt om dagen i vannet og på solplassen. Et dyr som gjemmer seg hele tiden eller ikke spiser, er enten stresset eller sykt.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Hannen har et lett hulet buksskjold, en lengre og tykkere hale og større klør; hunnen har en kort, tykk hale og kortere klør. Forskjellene er små og ses først når dyret er kjønnsmodent, ved 4-5 års alder. Hunnene er litt større enn hannene.

PARRING

Parringen skjer i vannet, og arten kan yngle hele året når temperaturen er jevnt høy. Hannene er voldsomme: de biter i hunnens hals under frieriet, og uten adskillelse kan det gi alvorlige sår i hals og muskler. Hold derfor bare ett par i et stort kar med mange skjul og mulighet til å skille dyrene fra hverandre.

EGGLEGGING OG KULL

Hunnen legger 1-5 egg per legging, typisk 2, og flere leggeperioder i året, typisk 3. Eggene er avlange, sprø og hardskallede. Hun graver reiret i fuktig, veldrenert jord med bakbeina og skal derfor ha en stor eggleggingsplass på landdelen, også når hun holdes uten hann.

INKUBASJON

Eggene klekkes etter 70-100 dager, oftest omtrent 76 dager. Inkubasjonstemperaturen er ikke dokumentert for arten; 26-30 °C er et anslag lånt fra beslektede vannskilpadder. Eggene er skjøre og må ikke snus når de flyttes til rugemaskinen.

OPPDRETT AV UNGER

Ungene er nesten helt vannlevende og klarer seg selv fra klekkingen; foreldrene steller verken egg eller unger. De holdes i svært lavt vann (5 cm) med en tørr sone og får små mengder fôr daglig. De er sterkt kjøttetende, og meitemark er et godt fôr. Overfôring gir deformiteter i skjoldet.

Helse og vanlige feil

Oppdrettede dyr er hardføre, men dyr fra naturen kommer ofte med alvorlige problemer. De hyppigste er: - Diaré fra amøbeinfeksjon. - Blodforgiftning etter skader og som følgesykdom til amøber. - Skjoldråte (SCUD). - Sult og uttørring hos nyinnsamlede dyr. - Kalkmangel og knokkel- og skjoldsykdommer ved for lite UVB eller kalk.

Ta med en fersk avføringsprøve til dyrlegen så snart du har anskaffet et dyr. Dyr som ikke spiser, skal undersøkes raskt. Hold alltid dyret varmt: arten tåler ikke kulde.

Alle krypdyr kan være symptomfrie bærere av *Salmonella* og smitte mennesker. Vask hendene før og etter kontakt med dyret, vann og utstyr, og la ikke barn under 5 år håndtere dyret. Søk en dyrlege med erfaring med krypdyr hvis dyret går ned i vekt, ikke spiser, har åpen munn eller virker sløvt.

Les mer: Karantene og hygiene

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.